

Hvorfor lese litteratur?



- ▶ Hvorfor forestiller menneskene seg verden annerledes enn den er?
- ▶ – Det skyldes opprørskhet, sier Vargas Llosa.



Vargas Llosa

To aspekter

- ▶ Litteraturen og “the human mind”.
 - Litteratur og kognitiv teori
 - F. eks. Mark Turner: *The Literary Mind. The Origins of Thought and Language*
- ▶ Litteraturens fellesskapsbyggende verdi.
 - Litteratur som øvingsområde for fellesskap og fremtid
 - F.eks. Martha Nussbaum: *Not for Profit. Why Democracy Needs the Humanities*

Kwame Anthony Appia

- ▶ Cosmopolitanism. Ethics in a World of Strangers, 2006.
- ▶ «Hvis en normal jentebaby født for 40 000 år siden, ble kidnappet av en tidsturist, og oppdratt i en normal familie i dagens New York...»
- ▶ Tradisjonsoverføring
- ▶ Tradisjonsoverføring nyttig, men ikke tilstrekkelig

Mark Turner:

- ▶ The Literary Mind. The Origins of Thought and Language, 1996.

- ▶ Han grep sjansen
- ▶ Jeg mistet muligheten
- ▶ Det kan du vel begripe
- ▶ Jeg har jobben på hånden
- ▶ Nei, det falt bort av seg selv
- ▶ Hun ble fratatt sine arbeidsoppgaver
- ▶ Hun har ham i sin hule hand
- ▶ Vi må holde fast ved det som er sant
- ▶ Målet er innenfor rekkevidde
- ▶ Han mistet livet

- ▶ Kildefortelling
- ▶ Projeksjon
- ▶ Målfortelling
- ▶ Parabel
- ▶ Billedskjema

De fire F'er: Grunnleggende ferdigheter

- ▶ Fellesskap
 - ▶ Følelser
 - ▶ Fantasi
-
- ▶ Øvingsområde: Fortellinger

- ▶ Felleskap som grunnleggende ferdighet: Et nytt “forestilt felleskap”.
 - Kosmopolitisme
 - Globalt felleskap
 - Globalt ansvar

- ▶ Følelser som grunnleggende ferdighet
 - Evnen til å føle andres følelser
 - Fra “hans majestet babyen” (Freud) til empatisk sosialt individ
 - Innlevelsestrening i andres liv
 - “Narrative emotions” (Nussbaum)

Martha Nussbaum: Narrative emosjoner

- ▶ ”Emosjoner er ikke følelser som veller opp i oss i en naturlig, uformidlet utladning fra vårt naturlige selv, de er i virkeligheten ikke personlige eller naturlige i det hele tatt, de er tvert imot formet, de er sosiale konstruksjoner. Vi lærer hvordan vi skal føle, vi lærer vårt emosjonelle repertoar. Vi lærer emosjoner på samme måte som vi lærer våre oppfatninger, fra samfunnet.
- ▶ Martha Nussbaum: *Loves Knowledge*, Oxford University Press, New York, s. 287.

- ▶ Fantasi og forestilling som grunnleggende ferdighet
- ▶ Imaginasjonsevne
- ▶ Å forestille seg livet annerledes enn det er for meg
- ▶ Å forestille seg verden annerledes enn den er i dag (utopi – dystopi)

“The Silent Crisis”

- ▶ Litteratur og humanistiske fag på vikende front
- ▶ Vekst som målestokk
- ▶ MEN: Dårlig korrelasjon mellom sentrale samfunnsverdier og BNP
 - Demokrati
 - Rettferdig fordeling
 - Helse
 - Utdanning

- ▶ Litteraturen gir grunnlag for opplæring i alle Opplæringslovas overordnede formål

- ▶ Hva mangler i Opplæringslova?
 - Det globale perspektivet står svakt
 - Det emosjonelle grunnlag for holdninger og livspraksis står svakt
 - Imaginasjonsevnen som grunnlag for samfunnsfellesskap står svakt

- **Formålet med opplæringa (Opplæringslova)**

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.

Opplæringa skal bidra til å utvide kjennskapen til og forståinga av den nasjonale kulturarven og vår felles internasjonale kulturtradisjon.

Opplæringa skal gi innsikt i kulturelt mangfald og vise respekt for den einkilde si overtyding. Ho skal fremje demokrati, likestilling og vitskapleg tenkjemåte.

Elevane og lærlingane skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet. Dei skal få utfalde skaparglede, engasjement og utforskartrong.

Elevane og lærlingane skal lære å tenkje kritisk og handle etisk og miljøbevisst. Dei skal ha medansvar og rett til medverknad.

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Per Thomas Andersen

- ▶ **Ex.fac.-studentene:**
- ▶ Litteraturen gir kunnskapsutbytte, dvs. "levende kunnskap", faktisk kunnskap, innsikt, historisk forståelse; slik "levende kunnskap" har større verdi enn summen av informasjon man kan studere seg til på annen måte
- ▶ Litteraturen gir fantasitrening, denne fantasitreningen har stor overføringsverdi til andre ferdigheter man skal mestre
- ▶ Litteraturen gir avansert språklig læringsutbytte, i skjønnlitteraturen møter man språket i sine mest avanserte utforminger
- ▶ I litteraturen møter man andre kulturer og andre sosiale grupper
- ▶ Litteraturen gir emosjonell trening
- ▶ Litteraturen gir øvelse i kritisk tenkning
- ▶ Gjennom litteraturen blir man glad i å lese, noe som er avgjørende for læring også i mange andre sammenhenger
- ▶ Litteraturen gir øvelse i å forholde seg til fakta/fiksjonsproblematikk, noe som er helt avgjørende for en moden måte å forholde seg til det moderne mediesamfunnet på